1. ULUSAL KENTSEL TASARIM KONGRESİ

26-28 Mayıs 1999
İSTANBUL

KENTSEL TASARIM REHBERLERİ – OLANAKLAR / SINIRLAMALAR

Hülya Koç

Dokuz Eylül Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

ULUSAL KENTSEL TASARIM KONGRESİ
NATIONAL CONGRESS for URBAN DESIGN

TÜRKİYE'DE 10. KENTSEL TASARIM VE UYGULAMALAR SEMPOZYUMU ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION in ACCORDANCE with the 10 th SYMPOSIUM ofURBAN DESIGN and PRACTICES in TURKEY

26-27-28 MAYIS MAY 1999

AUDITORIUM of M.S.Ü. ODİTORYUMU

KENTSEL TASARIM:
Bir TASARIMLAR BÜTÜNÜ
URBAN DESIGN
as TOTAL DESIGN

ÇAĞRI FORMU / CALL FOR PAPERS

ORGANİZASYON
ORGANIZATION

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA BÖLÜMÜ

MİMAR SİNAN UNIVERSITY
FACULTY of ARCHITECTURE
DEPARTMENT of CITY and REGIONAL PLANNING

SEAGEDER
ŞEHİRCİLİK EĞİTİMİ ARAŞTIRMALARI VE GELİŞTİRME DERNEĞİ

ASSOCIATION DEVELOPMENT of URBAN PLANNING EDUCATION & RESEARCHES

yapı endüstri merkezi
THE BUILDING & INDUSTRY CENTER

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ

MİMARLIK FAKÜLTESİ - ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA BÖLÜMÜ

Sayı: B. 30. 2. MSÜ. 0. 44. 20. 00/ **9.4.1999/**

Konu:

Sn. Doç.Dr. Hülya KOÇ,

1.Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi'ne bildiri ile başvurunuz ilke olarak kabul edilmiştir. Bildiriler Kitabı, Kongre tarihi öncesinde basılacağından bildirinizi aşağıda belirtildiği gibi veren geç 28 Nisan 1999 tarihine kadar Düzenleme Komitesi'nde olacak biçimde bize ulaştırınız. Bu tarihten sonra gelen bildiriler, kitapta yer almayacaktır. Program gereği atölyeler arası dengeyi sağlamak için belirtilmiş olsanız bile, sunuşu yapacağınız atölye program basıldığında size bildirilecektir.

Bilgilerinize arz/rica olunur.

Saygılarımla.
Prof.Dr.Mehmet ÇUBUK
KONGRE DÜZENLEME KOMİTESİ
BAŞKANI

NOT: Çağrı formunda belirtilen formatta yazılmış bildirinin 1 takım orijinal bilgisayar çıktısı ve disketiyle birlikte, 1 takım fotokopisi istenmektedir. Şekillerin aydınger kağıt üzerinde çizili olması, diğer görsel malzemenin de slayt olarak verilmesi gereklidir.

MSÜ 80040 FINDIKLI - İSTANBUL
TELEFON: (0 212) 293 77 49 - 252 16 00 - 298 Faks: (0.212) 251 75 67

1. ULUSAL KENTSEL TASARIM KONGRESİ
26-28 MAYIS 1999 - MSÜ
KONGRE OTURUM YÖNETİMLERİ *

1. GÜN - 26 Mayıs 1999 - ÇARŞAMBA	
TEMA I - Atölye:	**Kentsel Tasarımın Kavramsal Gelişimi ve Değişimi**
14.00-15.15 OTURUM I	**OTURUM YÖNETİMİ: Başkan:** Prof. Dr. Aykut Karaman; **Oturum Yönetim Yardımcısı:** Dr. Gülşen Özaydın **RAPORTÖRLER:** Rifat Akbulut, Erdem Erbaş
15.30-16.45 OTURUM II	**OTURUM YÖNETİMİ: Başkan:** Prof. Dr. Aykut Karaman; **Oturum Yönetim Yardımcısı:** Dr. Gülşen Özaydın **RAPORTÖRLER:** Rifat Akbulut, Erdem Erbaş
2. GÜN - 27 Mayıs 1999 - PERŞEMBE	
TEMA II - Atölye:	**Kentsel Tasarımın Ölçeklerarası Yeri; Farklı Ölçeklerde Uygulanabilir Bir Düzenleme Aracı Niteliği**
09.30-10.45 OTURUM III	**OTURUM YÖNETİMİ: Başkan:** Prof. Dr. Cengiz Giritlioğlu; **Oturum Yönetim Yardımcıları:** Dr. Dilek Aktürk - Dr. Güzin Kaya **RAPORTÖR:** Maya Arıkanlı
11.00-12.15 OTURUM IV	**OTURUM YÖNETİMİ: Başkan:** Prof. Mete Ünal; **Oturum Yönetim Yardımcısı:** Dr. Dilek Aktürk - Dr. Güzin Kaya **RAPORTÖR:** Erbatur Çavuşoğlu
13.30-14.30 OTURUM V	**OTURUM YÖNETİMİ: Başkan:** Doç. Dr. İsmet Okyay; **Oturum Yönetim Yardımcısı:** Dr. Dilek Aktürk - Dr. Güzin Kaya **RAPORTÖR:** Şöhret Kumcu
TEMA III -Atölye:	**Kentsel Tasarımcının Rolü, Görev ve Sorumlulukları:Kentsel Tasarımcı Kimliği**
14.45-16.00 OTURUM VI	**OTURUM YÖNETİMİ: Başkan:** Doç. Dr. Güven Bilsel; **Oturum Yönetim Yardımcısı:** Dr. Sibel Demirtaş **RAPORTÖR:** Dilek Erden
3. GÜN - 28 Mayıs 1999 - CUMA	
TEMA IV - Atölye:	**Ölçeklerarası Bir Mekan Düzenleme Aracı Olarak Kentsel Tasarım Projelerinde Metodolojiler - Anlatım ve Sunum Teknikleri**
09.30-10.45 OTURUM VII	**OTURUM YÖNETİMİ: Başkan:** Prof. Dr. Güzin Konuk; **Oturum Yönetim Yardımcıları:** Doç. Dr. İştar Gözaydın - Dr. Bilge Ulusay **RAPORTÖR:** Filiz Atay
11.00-12.15 OTURUM VIII	**OTURUM YÖNETİMİ: Başkan:** Prof. Dr. Güzin Konuk; **Oturum Yönetim Yardımcıları:** Doç. Dr. İştar Gözaydın - Dr. Bilge Ulusay **RAPORTÖR:** İclal Kaya
13.30-14.45 OTURUM IX	**OTURUM YÖNETİMİ: Başkan:** Prof. Dr. Nuran Zeren Gülersoy; **Oturum Yönetim Yardımcıları:** Doç. Dr. İştar Gözaydın - Dr. Bilge Ulusay **RAPORTÖR:** Levent Yarar
15.00-17.00 KAPANIŞ OTURUMU:	**Genel Değerlendirme ve Tartışma** **Oturum Yönetimi ve Genel Değerlendirme:** Prof. Dr. Mehmet Çubuk - **Moderatör:** Aykut Kölsal **Katılanlar:** Atölye I Sözcüsü / Atölye II Sözcüsü / Atölye III Sözcüsü / Atölye IV Sözcüsü

* Oturumlar, Kongre Programı'nda belirtilen Oturum Başkanları tarafından yönetilecektir. Her oturumda Oturum Başkanı'na destek vermek ve Genel Değerlendirme ve tartışmalara katkıda bulunmak üzere yardımcı öğretim üyeleri de yer alacaktır. 28 Mayıs 1999 Cuma Günü, 15.00-17.00 saatleri arasında gerçekleşecek Değerlendirme Toplantısı'nda (Kapanış Oturumu), oturumlara ilişkin tartışmaları sunmak üzere, Oturum Başkanları ve yardımcıları kendi sözcülerini seçecek ve her tema/atölye, bir kişi ile temsil edilecektir.

1. ULUSAL KENTSEL TASARIM KONGRESİ
TÜRKİYE'DE 10. KENTSEL TASARIM ve UYGULAMALAR SEMPOZYUMU ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME
"KENTSEL TASARIM: BİR TASARIMLAR BÜTÜNÜ"
24-28 MAYIS 1999 - MSÜ
ATÖLYE / KONGRE FAALİYETLER TABLOSU

	PAZARTESİ 24.05.1999	SALI 25.05.1999	ÇARŞAMBA 26.05.1999	PERŞEMBE 27.05.1999	CUMA 28.05.1999
ATÖLYE(LER) (WORKSHOP) MSÜ Oditoryumu - Orta Avlu	09.30-17.00	09.30-17.00			
Atölye(ler) Değerlendirmesi MSÜ Oditoryumu		17.00-18.00			
Atölye(ler) Sonuçlarının Sergilenmesi MSÜ Oditoryumu - Fuaye			18.00 -		
KONGRE MSÜ Oditoryumu			09.00-17.00	09.30-16.00	09.30-15.00
10. Yılda Kentsel Tasarım Sempozyumların Katılanlara Teşekkür Belgesi Dağıtımı MSÜ Oditoryumu			17.00-18.00		
Sergi Açılışı MSÜ - Mimar Sinan Holü			18.00 -18.30		
Kongre Açılış Kokteyli MSÜ Oditoryumu - Fuaye			18.30 -		
Kentsel Tasarımcılar Derneği Girişim Grubu Oluşturulması MSÜ Oditoryumu				16.00-18.00	
Kongre Genel Değerlendirmesi ve Tartışmalar MSÜ Oditoryumu					15.00-17.00
Kongre Kapanış Kokteyli MSÜ Oditoryumu - Fuaye					17.00 -

1. ULUSAL KENTSEL TASARIM KONGRESİ

PROGRAM

TÜRKİYE'DE 10. KENTSEL TASARIM ve UYGULAMALAR
SEMPOZYUMU ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME

KENTSEL

TASARIM:

Bir

TASARIMLAR BÜTÜNÜ

MSÜ Mimarlık Fakültesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
İstanbul - 1999

26-27-28
MAYIS

M.S.Ü.
ODİTORYUMU
İSTANBUL

ORGANIZASYON

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
ŞEHİR ve BÖLGE PLANLAMA BÖLÜMÜ

ŞEAGEDER
ŞEHİRCİLİK ARAŞTIRMALARI ve EĞİTİMİNİ GELİŞTİRME DERNEĞİ

yapı-endüstri merkezi
THE BUILDING & INDUSTRY CENTRE

2nd DAY - 27 May 1999 - THURSDAY - MORNING	
THEME II -	**Workshop: The Inter-Scalar Position of Urban Design: Its Quality as a Regulation Device Applicable at Different Scales**
09.30-10.45	**SESSION III- CHAIRPERSON:** Prof. Dr. Cengiz Giritlioğlu **REPORTER:** Maya Arıkanlı
09.30-09.45	**Urban Design Guides: Opportunities / Restrictions** Assoc. Prof. Dr. Hülya Koç
09.45-10.00	**Urban Design Elements in Various Scales as Applicable Regulative Instruments and Improvement Strategies** Dr. Yaşar Bahri Ergen
10.00-10.15	**An Urban Design Proposal in Sustainable Various Scales : Case of İstanbul and Cumalıkızık** Dr. Ruşen Yamaçlı, Leyla Yekdane Tokman
10.15-10.30	**Urban Design Approaches in Controlled Developments at Coastal Settlements** Dr. Gülşen özaydın
10.30-10.45	**DISCUSSION**
10.45-11.00	**TEA BREAK**
11.00-12.15	**SESSION IV- CHAIRPERSON:** Prof. Mete Ünal **REPORTER:** Erbatur Çavuşoğlu
11.00-11.15	**The Interscalar Quality of Urban Open Space Design as "Axe Majeur"** Assoc. Prof. Dr. Nihal Şenlier
11.15-11.30	**Reading the Urban Space: Urban Space from a Phenomenological View Point** Assoc. Prof. Dr. Semra Aydınlı
11.30-11.45	**Urban Design as an Instrument for the Formation of Urban Life Style** İpek ö. Sönmez
11.45-12.00	**Sameness, Ordinariness, Identity** Onur Karagenç
12.00-12.15	**DISCUSSION**
12.30-13.30	**LUNCH BREAK**

2nd DAY - 27 May 1999 - THURSDAY - AFTERNOON	
THEME II -	**Workshop: The Inter-Scalar Position of Urban Design: Its Quality as a Regulation Device Applicable at Different Scales**
13.30-14.30	**SESSION V - CHAIRPERSON:** Assoc. Prof. Dr. İsmet Okyay **REPORTER:** Şöhret Kumcu
13.30-13.45	**Effects of Density Estimation Tools in Master Plans on the Formation of Urban Open Space** Dr. İbrahim Bakır, Havva Alkan Bala
13.45-14.00	**Designing Accessible and Enjoyable Pedestrian Spaces for Disabled Persons** Erkan Polat
14.00-14.15	**Integration of Urban Design, Building Design and Interior Design Concepts in Regeneration Activities at Historical Environments: The Case of Nicosia- Dervish Pasha Street** Dr. Uğur Dağlı, özlem Olgaç Türker, Mukaddes Faslı, Hıfsiye Pulhan
14.15-14.30	**DISCUSSION**
14.30-14.45	**TEA BREAK**
THEME III-	**Workshop: The Role, Duties and Responsibilities of Urban Designer: Determining the Identity of the Urban Designer**
14.45-16.00	**SESSION VI - CHAIRPERSON:** Assoc. Prof. Dr. Güven Bilsel **REPORTER:** Dilek Erden
14.45-15.00	**The New Position of Urban Design as a Discipline and as a Profession** Prof. Dr. Aykut Karaman
15.00-15.15	**The Urban Design Process, Approaches to the Process, and Design Controls** Prof. Dr. Güzin Konuk
15.15-15.30	**Who is a Real Urban Designer?** Hatice Karabay Ayataç
15.30-15.45	**Urban Design as an Area of Intervention: The Intervening and the Intervened** Ayça İnce
15.45-16.00	**DISCUSSION**
16.00-18.00	**Formation of a Initialising Group for an Associaton of Urban Designers** **Steering Person:** Prof. Dr. Mehmet Çubuk

2. GÜN - 27 Mayıs 1999 - PERŞEMBE - SABAH	
TEMA II - Atölye:	**Kentsel Tasarımın Ölçeklerarası Yeri;** **Farklı Ölçeklerde Uygulanabilir Bir Düzenleme Aracı Niteliği**
09.30-10.45	**OTURUM III - OTURUM BAŞKANI:** Prof. Dr. Cengiz Giritlioğlu **RAPORTÖR:** Maya Arıkanlı
09.30-09.45	**Kentsel Tasarım Rehberleri: Olanaklar/Sınırlamalar** Doç. Dr Hülya Koç
09.45-10.00	**Farklı Ölçeklerde Uygulanabilir Bir Düzenleme Aracı Olan Kentsel Tasarım Elemanları ve Gelişme Stratejileri** Dr. Yaşar Bahri Ergen
10.00-10.15	**Sürdürülebilir Farklı Ölçeklerde Bir Kentsel Tasarım Önerisi: İstanbul ve Cumalıkızık Örneği** Dr. Ruşen Yamaçlı, Leyla Yekdane Tokman
10.15-10.30	**Kıyı Yerleşmelerinin Kontrollü Gelişmesinde Kentsel Tasarım Yaklaşımları** Dr. Gülşen özaydın
10.30-10.45	**TARTIŞMA**
10.45-11.00	**ÇAY ARASI**
11.00-12.15	**OTURUM IV - OTURUM BAŞKANI:** Prof. Mete Ünal **RAPORTÖR:** Erbatur Çavuşoğlu
11.00-11.15	**"Axe Majeur" Örneğinde Kentsel Açık Mekan Tasarımının Ölçeklerarası Niteliği** Doç. Dr. Nihal Şenlier
11.15-11.30	**Kentsel Mekanı Okumak: Görüngübilim Bakış Açısıyla Kentsel Mekan** Doç. Semra Aydınlı
11.30-11.45	**Kentsel Yaşam Biçimini Oluşturmada Bir Araç Olarak Kentsel Tasarım** İpek ö. Sönmez
11.45-12.00	**Aynılık, Sıradanlık, Kimlik** Onur Karagenç
12.00-12.15	**TARTIŞMA**
12.30-13.30	**ÖĞLE ARASI**

2. GÜN - 27 Mayıs 1999 - PERŞEMBE - ÖĞLEDEN SONRA	
TEMA II - Atölye:	**Kentsel Tasarımın Ölçeklerarası Yeri;** **Farklı Ölçeklerde Uygulanabilir Bir Düzenleme Aracı Niteliği**
13.30-14.30	**OTURUM V - OTURUM BAŞKANI:** Doç. Dr. İsmet Okyay **RAPORTÖR:** Şöhret Kumcu
13.30-13.45	**İmar Planlarında Yoğunluk Belirleme Araçlarının Kentsel Dış Mekan Oluşumuna Etkileri** Dr. İbrahim Bakır, Havva Alkan Bala
13.45-14.00	**Özürlüler İçin Tasarımda Erişilebilir ve Yaşanabilir Yaya Mekanları** Erkan Polat
14.00-14.15	**Tarihi Çevrelerin Yeniden Canlandırılması Çalışmalarında, Kentsel Tasarım, Bina Tasarımı ve İç Tasarım Kavramlarının Entegrasyonunun Lefkoşe, Derviş Paşa Sokağı Üzerinde İrdelenmesi** Dr. Uğur Dağlı, özlem Olgaç Türker, Mukaddes Faslı, Hıfsiye Pulhan
14.15-14.30	**TARTIŞMA**
14.30-14.45	**ÇAY ARASI**
TEMA III -Atölye:	**Kentsel Tasarımcının Rolü, Görev ve Sorumlulukları:Kentsel Tasarımcı Kimliği**
14.45-16.00	**OTURUM VI - OTURUM BAŞKANI:** Doç. Dr. Güven Bilsel **RAPORTÖR:** Dilek Erden
14.45-15.00	**Bir Disiplin ve Meslek Olarak Kentsel Tasarımın Yeni Konumu** Prof. Dr. Aykut Karaman
15.00-15.15	**Kentsel Tasarım Süreci, Sürece İlişkin Yaklaşımlar ve Tasarım Kontrolleri** Prof. Dr. Güzin Konuk
15.15-15.30	**Gerçek Kent Tasarımcısı Kimdir?** Hatice Karabay Ayataç
15.30-15.45	**Bir Müdahale Alanı Olarak Kentsel Tasarım: Müdahale Edenler ve Müdahale Edilenler** Ayça İnce
15.45-16.00	**TARTIŞMA**
16.00-18.00	**Kentsel Tasarımcılar Derneği Girişim Grubu Oluşturulması** (MSÜ Oditoryumu) **Yönlendirme:** Prof. Dr. Mehmet Çubuk

1. ULUSAL KENTSEL TASARIM KONGRESİ

1st NATIONAL CONGRESS for URBAN DESIGN

TÜRKİYE'DE 10. KENTSEL TASARIM VE UYGULAMALAR SEMPOZYUMU ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION in ACCORDANCE with the 10 th SYMPOSIUM ofURBAN DESIGN and PRACTICES in TURKEY

KENTSEL TASARIM:

Bir

TASARIMLAR BÜTÜNÜ

URBAN DESIGN

as

TOTAL DESIGN

BİLDİRİLER

PAPERS

İSTANBUL
M.S.Ü MİMARLIK FAKÜLTESİ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA BÖLÜMÜ
1999

26-27-28 MAYIS MAY 1999

AUDITORIUM of M.S.Ü. ODİTORYUMU

ORGANİZASYON
ORGANIZATION

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA BÖLÜMÜ

MİMAR SİNAN UNIVERSITY
FACULTY of ARCHITECTURE
DEPARTMENT of CITY and REGIONAL PLANNING

ŞEAGEDER
ŞEHİRCİLİK ARAŞTIRMALARI VE EĞİTİMİNİ GELİŞTİRME DERNEĞİ

ASSOCIATION DEVELOPMENT of URBAN PLANNING EDUCATION & RESEARCHES

yapı-endüstri merkezi
THE BUILDING & INDUSTRY CENTRE

1. ULUSAL KENTSEL TASARIM KONGRESİ

BİLDİRİLER KİTABI

TÜRKİYE'DE 10. KENTSEL TASARIM ve UYGULAMALAR SEMPOZYUMU ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME

KENTSEL TASARIM:

Bir

TASARIMLAR BÜTÜNÜ

EDİTÖR

Prof. Dr. Mehmet ÇUBUK

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ

MİMARLIK FAKÜLTESİ

ŞEHİR ve BÖLGE PLANLAMA BÖLÜMÜ

İSTANBUL - 1999

26-27-28 MAYIS 1999

M.S.Ü. ODİTORYUMU İSTANBUL

ORGANİZASYON

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ ŞEHİR ve BÖLGE PLANLAMA BÖLÜMÜ

ŞEAGEDER ŞEHİRCİLİK ARAŞTIRMALARI ve EĞİTİMİNİ GELİŞTİRME DERNEĞİ

YAPI ENDÜSTRİ MERKEZİ

- M.S.Ü Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü içinde yer alan:
  Kentsel Planlama Disiplin Grubu
  Kentsel Tasarım Disiplin Grubu
  Kentsel Koruma ve Yenileme Disiplin Grubu
  tarafından her yıl belirli tarihlerde düzenlenen bilimsel toplantılar yoluyla akademik bir tartışma ortamı yaratılması hedeflenmiştir. Kolokyum, seminer ve sempozyum düzeni içinde gerçekleşen bu faaliyetlerin sonuç ürünleri, ilgili çevrelere iletilmektedir. Her disiplin grubu faaliyetleri, beş ya da on yılda bir "Kongre Dönemi" olarak idrak edilmektedir.
- Bu yıl 26-27-28 Mayıs 1999 tarihlerinde M.S.Ü. Oditoryumu'nda, Türkiye'de 10. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu çerçevesinde bir değerlendirme olmak üzere, 1. Kentsel Tasarım Kongresi düzenlenmiştir.
- Kongre'nin sekretarya görevini esas olarak Kentsel Tasarım Disiplin Grubu, Bölüm'ün diğer üyelerinin destekleri ve Bölüm olanakları ile yerine getirmiştir.
- M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü,
- Şehircilik Eğitimini ve Araştırmalarını Geliştirme Derneği (ŞEAGEDER)
- Yapı-Endüstüri Merkezi, Kongre organizasyonunu ortaklaşa gerçekleştirmişlerdir.
- Kongre Bildiriler Kitabı, Tunç Matbaası'nda 750 adet bastırılmıştır.
- Kitap basımına katkıda bulunan kuruluşlar:
  YAPI-ENDÜSTRİ MERKEZİ
  KÖKSAL ANADOL (Y. Mimar)
  YAPI MERKEZİ PREFABRİKASYON A.Ş.
  SUBOR
  FREYSAŞ-FREYSSINET YAPI SİSTEMLERİ A.Ş.
  DOKAP YAPI ELEMANLARI SANAYİ VE TİC. A.Ş.
  ALSİM-ALARKO
  FORMBETON SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
- Bu kitapta yeralan bildirilere ait her türlü sorumluluk, bildiri sahiplerine aittir.
- Bu kitapta yeralan bildiriler, daha önce Kongre Çağrı Formu'nda belirtilmiş olan teslim tarihine kadar Sekreterya'ya ulaşmış olan bildirilerdir. Programda görünüp, Kongre'de sunulmuş da olsa, bu tarihten sonra Sekreterya'ya ulaşan bildiriler, kitapta yer almamaktadır.
- Kongre Bildiriler Kitabı'ndan kaynak gösterilmeksizin alıntı yapılamaz. Kitabın bir kısmı veya tamamı yayıncının izni olmadan çoğaltılamaz.

MSÜ Mimarlık Fakültesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Yayın Kurulu
Prof. Dr. İsmet V. ALPTEKİN
Dr. Gülşen ÖZAYDIN
Ar. Gör. Levent ÖZAYDIN
Ar. Gör. Levent YARAR

Kitabı Yayına Hazırlayanlar
Dr. Gülşen ÖZAYDIN
Dr. Sibel DEMİRTAŞ
Ar. Gör. Erbatur ÇAVUŞOĞLU
Ar. Gör. Erdem A. ERBAŞ
Ar. Gör. Levent YARAR

ISBN : 975-7634-41-7
Mayıs 1999

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ
İÇİNDEKİLER
KONGRE PROGRAMI
SUNUŞ
GENEL AÇIKLAMA
TEMATİK AÇIKLAMALAR

BİLDİRİLER
Açılış Bildirisi:
Morphological Patterns in Cities on the Great Hungarian Plain
Dr. Prof. Tamas Meggyesi

TEMA I / ATÖLYE I: Kentsel Tasarımın Kavramsal Gelişmesi ve Değişimi

Kentsel Mimari ve Kentsel Mekana Katkı
Prof. Dr. Hasan Şener, Dilek Yıldız

Postmodern Anlayış İçinde Kentsel Tasarımın Yeri
Dr. Akın Eryoldaş

Kuramsal Yaklaşımlardan Kentsel Mekan Tasarımına
Doç. Dr. S. Güven Bilsel, Dr. F. Cana Bilsel, A. Ayça Bilsel

Kentsel Tasarımda "Mekansal Kimlik" Tartışmaları Üzerine
Bir Değerlendirme: Mekansal Kimliği Okumak
Özlem Gökbulut, Eda Ünlü Yücesoy

Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı
Prof. Dr. Yalçın Memlük, Doç. Dr. Oğuz Yılmaz

Kentsel Tasarım Sürecinde Peyzaj Tasarımcının Yeri
Doç. Dr. Erdoğan Yaşlıca, Ece Tanrıvermiş, Aslı Akay

Kentsel Tasarım İçinde Peyzaj Tasarımının Yeri ve Farklı Ölçeklerdeki
Uygulamalarda Ortaya Çıkış Biçimleri
Arzu Nuhoğlu

Yürürlükteki Yasal Düzenlemelerin Kentsel Tasarım Bağlamında İrdelenmesi
Havva Alkan Bala

TEMA II / Atölye II: Kentsel Tasarımın Ölçeklerarası Yeri; Farklı Ölçeklerde Uygulanabilir Bir Düzenleme Aracı Niteliği

Kentsel Tasarım Rehberleri: Olanaklar/Sınırlamalar
Doç. Dr Hülya Koç

Farklı Ölçeklerde Uygulanabilir Bir Düzenleme Aracı Olan Kentsel
Tasarım Elemanları ve Gelişme Stratejileri
Dr. Yaşar Bahri Ergen

Sürdürülebilir Farklı Ölçeklerde Bir Kentsel Tasarım Önerisi:
İstanbul ve Cumalıkızık Örneği
Dr. Ruşen Yamaçlı, Leyla Yekdane Tokman

Kıyı Yerleşmelerinin Kontrollü Gelişmesinde Kentsel Tasarım Yaklaşımları
Dr. Gülşen Özaydın

'Axe Majeur' Örneğine Kentsel Açık Mekan Tasarımının Ölçeklerarası Niteliği
Doç. Dr. Nihal Şenlier

Kentsel Mekanı Okumak: Görüngübilim Bakış Açısıyla Kentsel Mekan
Doç. Semra Aydınlı

Kentsel Yaşam Biçimini Oluşturmada Bir Araç Olarak Kentsel Tasarım
İpek Ö. Sönmez

Aynılık, Sıradanlık, Kimlik
Onur Karagenç

İmar Planlarında Yoğunluk Belirleme Araçlarının Kentsel Dış Mekan
Oluşumuna Etkileri
Dr. İbrahim Bakır, Havva Alkan Bala

Özürlüler İçin Tasarımda Erişilebilir ve Yaşanabilir Yaya Mekanları
Erkan Polat

Tarihi Çevrelerin Yeniden Canlandırılması Çalışmalarında, Kentsel Tasarım,
Bina Tasarımı ve İç Tasarım Kavramlarının Entegrasyonunun Lefkoşe,
Derviş Paşa Sokağı Üzerinde İrdelenmesi
Dr. Uğur Dağlı, Özlem Olgaç Türker, Mukaddes Faslı, Hıfsiye Pulhan

TEMA III / Atölye III: Kentsel Tasarımcının Rolü, Görev ve Sorumlulukları:Kentsel Tasarımcı Kimliği

Bir Disiplin ve Meslek Olarak Kentsel Tasarımın Yeni Konumu
Prof. Dr. Aykut Karaman

Kentsel Tasarım Süreci, Sürece İlişkin Yaklaşımlar ve Tasarım Kontrolleri
Prof. Dr. Güzin Konuk

Gerçek Kent Tasarımcısı Kimdir?
Hatice Karabay Ayataç

TEMA IV / Atölye IV: Ölçeklerarası Bir Mekan Düzenleme Aracı Olarak Kentsel Tasarım Projelerinde Metodolojiler- Anlatım ve Sunum Teknikleri

Nazım Plan Kapsamında Hazırlanan Dönüşüm Projeleri
Lütfi Altun

Bir Mekansal Çözümleme Yöntemi Önerisi: Isparta-Çarşamba Pazarı Kentsel
Tasarım Projesi Örneği
Dr. Selim Velioğlu

Kentsel Tasarımda Duyarlılığa Bir Yaklaşım: Ankara Kent Merkez Mekanlarının Duyarlı Kentsel Tasarım İlkeleri Çerçevesinde Test Edilmesi
Doç. Dr. Hülagü Kaplan

Şehir Mekanlarının Yarınları Üzerine Yorumlar
Dr. Turgut Sesgör

Kentsel Gelişim Stratejilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Metod Örneği
Dr. Uğur Dağlı, Hıfsiye Pulhan, Mukaddes Faslı

Kentsel Tasarım, Kentsel Sosyal Bütünleşme: 21. Y.Y. Kentlerine Ana Pragmatik Yaklaşım
Dr. Ertürk M. Işıkpınar

Karma Kullanımlar ve Kentsel Tasarım
Dr. Nevin Gültekin

Kentsel Tasarım Disiplini Çerçevesinde Küreselleşmenin Kodlarının İrdelenmesi
Dr. Pelin Çamkerten, İclal Kaya, Levent Yarar

Kentsel Tasarım Uygulamalarında Farklı Yaklaşımlar ve Ele Alışlar: İngiltere Örneği Üzerine Bir İrdeleme
Dr. Şebnem Önal

Doğu Karadeniz Bölgesi Sahil Yerleşmeleri ve Kentsel-Bölgesel/ Dizimsel Kimlik Değerleri
Doç. Dr. Sonay Çevik, Tuba Ustasüleyman, Aysel Yıldırım, Özgür B. Yaprak, Özkan Özgü

Eyüp Camii ve Merkez Civarında Yürütülen Koruma Amaçlı Kentsel Tasarım Çalışma ve Uygulamaları
Gülnur Kadayıfçı, Hülya Yalçın

Ataşehir Toplu Konut Yerleşmesinde Fiziksel Çevre Oluşumunun Nitelik Açısından Değerlendirilmesi
Doç. Dr. Nesrin Dengiz, Dr. Deniz Onat

KENTSEL TASARIM REHBERLERİ - OLANAKLAR / SINIRLAMALAR

Doç.Dr. Hülya KOÇ*

Giriş

Bu bildirinin amacı, 10. yıla dayanan bir sempozyumlar dizisi ile beslenen Kentsel Tasarım Kongresi'nde, uygulamalarda önemli bir araç işlevi taşıyabileceğine inanılan ve önceki sempozyumlarda da dile getirilen bir konunun, "kentsel tasarım rehberleri"nin, bir kez daha anımsanması ve olanak ve sınırlamalarının ele alınmasıdır. 1. Kentsel Tasarım Sempozyumu'nda "Kentsel Tasarımda Çevresel Bütünlük ve Süreklilik" başlıklı bildirisi ile sayın Aykut Karaman'ın kuramsal biçimde ele aldığı, "Zamanın ve Mekanın bir Sentezi Olarak Kentsel Tasarım" başlıklı bildirisi ile sayın Güzin Konuk'un ayrıntılarını açıkladığı; 2. Kentsel Tasarım Sempozyumu'nda "Kentsel Tasarım Sorunları, Süreci ve Tasarım Yönlendirici Projelerin Sürece Katılımı" başlıklı bildirisi ile sayın Güzin Demirkan Türel'in örnekler sunduğu ve sayın Mehmet Çubuk'un ilk beş sempozyumun sonuçlarına ilişkin yaptığı sentezde ..."kentlerde.. tasarımı yönlendiren kentsel tasarım rehberlerinin geliştirilmesi ve kent kimliğini verecek esasların belirlenmesi bir zorunluluktur" (Çubuk, 1994) diyerek üzerinde durduğu konuyu bir kez daha ve farklı yönleri ile vurgulamak amaçlanmıştır. Bu vurgulama, City of Scarborough Planning Department'ın hazırladığı Urban Design Guidelines'ın giriş bölümündeki şu cümle ile bağlantılıdır : "Rehberler, ne ayrıntılı tanımlamalardır, ne de engelleyici alternatiflerdir. Onlar kentin tercihleridir."

Sorun

Kentlerimizin imar mevzuatına aykırı yapılaşan kısımları altyapı olanakları açısından yetersiz durumdadır. Tasarım ürünü olan ve plan ve yönetmeliklere göre ruhsatlı biçimde yapılaşmış çevrelerimiz ise, çoğu kez, katı, kimliksiz (yerele özgü nitelikleri, tarihe referansları bulunmayan), tekdüze ve sıkıcı (heryer birbirine benzer ve standardize edilmiş) gibi nitelikleri ile tanımlanabilecek görünümdedir. Genel olarak, yapılı
çevredeki nitelikte, mekan ve kullanıcıları açısından ilişkilerde bir sorun gözlenmektedir. Yapılı çevredeki nitelik, insanların kendilerini oraya ait hissetmeleri, yabancılık çekmemeleri veya benimsemeleri gibi özelliklerde aranabilir.

* Dokuz Eylül Üniversitesi - Mimarlık Fakültesi - Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Kentsel tasarım, yerel yapılı ve açık çevrenin niteliğini yükseltmeyi temel ilgi alanı yapmıştır. (Altaban, 1991, s.71) Günümüzde kentsel tasarımın önemi giderek artmaktadır. Ancak kentsel tasarım projeleri çoğu kez gerçekleşememektedir. Kentsel tasarım projelerinin uygulanabilirliği konusunda sorun alanlarından birisi de tasarım yapılan alanın büyüklüğü ve alanın tümünün tek bir kişi/kuruluş mülkiyetinde olmamasıdır. Antalya Kent Merkezi İçinde Kalekapısı ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışmasının ardından Mimarlık Dergisi konuyu Dosya olarak (91/1) tartışmaya açıyordu. Kentsel tasarımın çeşitli nitelikleri ele alınırken sorun şöyle ortaya konuluyordu:

" Büyükçe bir alanı tasarladığınız zaman, bunun ancak belirli noktalarında yüzde yüz karar verme hakkına sahipsiniz. Diğer noktalar tek tek başkaları tarafından gerçekleştirilecek. O zaman ortaya ciddi bir sorun çıkıyor. Nasıl bir kontrol mekanizması kurulmalıdır?....Tasarımın tümünü yaptığınız taktirde gerçekleşemeyecek bir tasarım yaparak baştan başarısızılığı kabul etmiş olursunuz, bir parçasını kontrolunuz altına alıp da tümünün dilini kontrol edemediğinizde ise, başlangıçtaki fikri öldürmüş oluyorsunuz. Ortaya bu ikisinin arasında bir çözüm konulması gerekiyor." (Tekeli, 1991, s.75)

Bu durum, ancak bütünüyle kontrol edilebilecek noktaların tasarımı ve diğer alanlarda "ortak bir dil" sağlanması biçiminde bir tasarım yaklaşımına yöneltmektedir. Başka deyişle, doğrudan/birebir tasarım projesi yapmak yanında başka araçlara ve bir tasarım diline de gereksinme bulunmaktadır. Kentsel tasarım rehberleri (tasarım yönlendiricileri/kılavuzlar) bu tasarım araçlarından biri olabilir.

Tasarım rehberi nedir ? Amaçlar / İşlevler

Yapıldığı ölçeğe bakılmaksızın, kentsel tasarımın iki tür ürünü (çıktısı) bulunmaktadır : Proje-yönelimli ve süreç-yönelimli. Örneğin kent merkezinde bir alışveriş alanı tasarlamak proje yönelimlidir. Diğer taraftan, kent merkezinin gelişimi için tasarım rehberi geliştirmek süreç yönelimli bir üründür. Aslında kentsel tasarım süreci her iki tür ürünü de içerebilir. Ancak uygulamadaki sorunlardan biri de yaklaşımların yalnızca proje yönelimli olmasıdır. Oysa kentsel tasarımın çıktıları dört ana grupta toplanabilir: *Politikalar, planlar, rehberler(yönlendiriciler) ve programlar* (Shirvani, 1985, s.143-144).

Tasarım rehberleri tasarım kontrolunun uygulama araçlarından birisidir. Bu rehberlerden, amaçları ifade etme, doğrudan tasarım öğeleri sunma veya tasarımları değerlendirme konularında araç olarak yararlanılabilir. İmar planlarının ve diğer niceliksel standartların tamamlayıcısı olabilirler. Tasarım rehberleri bir topluluğun belki de en ayrıntılı tasarım politikalarının ifade

bulabileceği araçlardır. Niceliksel standartlar verebilirler ama daha çoklukla, nitelikseldirler (Attoe, Logan, 1989, s. 167).

Tasarım rehberleri, kentsel büyümenin getirdiği fiziksel mekansal değişimleri disiplin altına almak, yeni tasarımları, kentsel yenileme ve koruma çalışmalarını yönlendirmek amacıyla özellikle kentsel tasarımcı, kent plancısı, belediyeler ve diğer kent yönetim birimlerinin kullanmak durumunda oldukları kavram çerçeveleridir. Bu rehberlerin amacı, kentsel sorun alanlarına ilişkin projelerin sosyal ve fiziksel programlarını ve ifadelerini sistemleştirmek olarak da tanımlanabilir (Karaman, 1992, s.63).

Tasarım rehberleri belirli bir yöre için geçerli olacak tüm standartlar yöntem ve teknikleri veren açıklayıcı ve yönlendirici kitaplardır. Bu, imar planı raporundan daha fazla gelişmiştir ve üçüncü boyut, mimari karakter, detay, malzeme ve ulaşım gibi konuları detaylı biçimde işler (Konuk, 1992, s.74).

Tasarım rehberleri (yönlendiricileri) mutlaka daha fazla denetim ve sınırlama getirmezler. Yaptıkları, daha çok, bölge, cadde veya hatta parsel ölçeğinde bir tasarım çerçevesi çizmektir. Tasarım rehberleri, aynı zamanda meydan, konut, peyzaj düzenlemesi gibi belirli konularda alternatif formlar ya da yaklaşımlar da sunmaktadırlar (Shirvani, 1985,s.148). Tasarım rehberleri genel kavramları, belirli, özel standartlara tercüme edebilir. Ancak, bu öneriler örnektir ve olasılıkları dışlamazlar (Attoe, Logan, 1989, s.169).

Tasarım rehberleri, sınırlamalar koyucu veya performans yönelimli olabilir. Sınır koyucu rehberler, bireysel tasarımcıların içerisinde kalmak zorunda oldukları sınırları veya çerçeveyi belirler. Buna karşılık, performans yönelimli olanlar, bina ve açık alan için gerekli gün ışığı ölçüsünün, altyapı kapasitesini, gerekli peyzaj düzenlemelerini belirtecektir (Shirvani, 1985, s.150-151). Yani, tasarım rehberleri, daha esnek, ama, amacı ve beklentileri daha fazla açıklayıcı ve tasarım öğelerini buna göre yönlendirici bir yaklaşım sunmaktadırlar.

Performans yönelimli tasarım rehberlerinin üstünlüklerinden biri de alanlara standart önlemler uygulamakla birlikte tümüne uygun olan ya da olmayan standart formlara gereksinme göstermezler. Dahası, performans yönlendiricileri sıkı kurallar koyucu tekniklerden daha esnektir ve tasarımcı ve plancıya yaratıcılık ve buluş konusunda olanak bırakır (Shirvani, 1985, s.151-152).

Ancak, performans standartları oluşturmanın sorunları da bulunabilir. Buluşlar için açık kapı bırakarak, yeni formları uygulayacak olanların önündeki sorumluluklar kadar, tasarımın belirsizliğini, dolayısıyla gereken zaman ve çabayı artırmaları olasıdır. Yeni bir formun ise, gereken temel performansı sağlamış olsa bile ön görülemeyen yan etkileri bulunabilir veya

çevredeki diğer öğelere uymada başarısız olabilir. Bu yüzden performans ifadeleri genel kuramın yapı adaları olmakla birlikte doğrudan eyleme yönelmede her zaman yararlı olmayabilirler (Lynch, 1982, 278-279). Bu nedenle öneriler uygulama sonuçlarına göre geri besleme ile sürekli izlenmelidir.

Tasarım rehberleri evrensel değildir. Bir dizi kentin tasarımını yönlendirmeyi de amaçlamazlar, yalnızca özel bir kente yöneliktirler (Attoe, Logan, 1989, s.167-168). Hatta çoğu kez kentin özel bir bölgesine yöneliktirler. Rehberler, yapıldığı yöreye ve yapılış amacına göre farklılaşır. Kentsel tasarım rehberleri hazırlanış amacına ve içerdiği hususlarda farklılıklar göstermesine karşın, genelde şu bölümlerden oluşur: Yönlendirmenin amaç ve hedefleri, içerilen ana ve yardımcı konuların sınıflaması, uygulanabilirlik ve bazı uygulamaları gösteren örnekler (Shirvani, 1985, s.152).

Tasarım rehberlerinin başarıları, tasarım dilini ifade etme ve denetimi sağlama açısından değerlendirilebilir ve farklılık gösterebilir. Ancak burada amaç, iyi bir tasarım rehberinin içeriğinde yer alanlardan çok, rehberlerin araçsal rolünü tartışmak olduğundan bu değerlendirmeye girilmeyecek, örneklerin genel değerlendirmesi ile yetinilecektir. Değerlendirmeyi yapabilmek üzere farklı tasarım rehberleri incelenmiştir.

Araştırmada, tasarım rehberi olarak yayınlanan kitaplardan yararlanılmış ve internet aracılığı ile tarama yapılmıştır. "Urban design guidelines" anahtar sözcükleri verilerek araştırma makinaları ile yapılan taramada, anahtar sözcükleri bulunduran çok sayıda site arasından, %89'a kadar ilgili bulunan 120 sitenin ismi taranmıştır. Bu siteler arasından da doğrudan tasarım rehberi metni olarak verilen, kent planının tasarım boyutunu tartışan veya genel görüş getirenler ayrıştırılarak sonunda tasarım rehberleri sunan birkaç site belirlenmiştir. Bu biçimde seçilenler ve doğrudan tasarım rehberi olarak yayınlanmış rehberlerlerin incelenmesi ile ele aldıkları konular ve ayrıntı düzeyleri karşılaştırılabilmiştir.

Tartışma: Tasarım rehberleri neler sunabilir ?

Kentsel tasarım rehberlerinin farklı formatlarda ve ayrıntı düzeyinde olduğu izlenmektedir. Tasarım rehberleri bir temaya yönelik (güvenlik, yayaya dönük tasarım, engellilere duyarlı tasarım, iklime göre yönlendirme gibi) olabilir. Özel/belirli küçük veya daha genişçe bir alana da (bir kent merkezi, bir konut alanı, tarihi dokuda bir alan, bir göl veya deniz kıyısı, bir kampüs alanı gibi) yönelik de olabilir. Ayrıca bir kentin yalnızca belirli bir özelliğine yönelik (ağaçlar, parklar, sokaklar, aydınlatma elemanları gibi) tasarım rehberleri de bulunabilir. Bu nedenle tasarım rehberlerinin, içerik, ele alınan konular, kapsanılan alan, ele alınan tasarım öğeleri çeşitliliği gibi konularda farklılıklar taşıdığı görülmektedir. "Yer"e özgü olma niteliği ile bağlantılı

olarak, her "yer" farklı nitelikler taşıdığından bu farklılaşmanın olağan hatta gerekli olduğu düşünülmektedir.

Kapsamdaki farklılıklarına karşın, rehberlerin ele aldığı konulara bakış açılarında bir paralellikten söz edilebilir. Bu da tasarımla ilgili politikaları uygulamaya koyma rolü üstlenmeleridir. İlgili amaçlar ve/veya politikalar, alanın yerel ve özgün fiziksel karakterinin sağlanmasına, yaya erişilebilirliğinin artırılmasına, engellilere yönelik kolaylıklara, güvenli bir çevreye, incelikli bir arazi kullanım çeşitliliğinin sağlanmasına yönelik olabilir. Ayrıca tasarım politikaları arasında, yerleşmenin özgün karakterini oluşturan fiziksel elemanların ortaya konulmasına/kimliğinin tanımlanması, geçmiş ve gelecekle bağlantı kurulması ve kamusal mekanların canlı, özgün, yaşanabilir yerler olarak tasarlanması ve kamusal alanların oluşturulması gibi konular yer alabilir.

Bir başka benzerlik, rehberlerin öneri sunma yaklaşımlarında izlenmiştir. Buna göre önce amaçların açıklanması, örneklerin sunulması ve önerilerin ortaya konulması biçiminde bir ele alış birçok tasarım rehberinde bulunmaktadır. Bu biçimi sağlayabilmek üzere, bir kentsel tasarım rehberinin hazırlanma sürecinin, aşağıdaki gibi bir çalışma izlemesi beklenilir: Öncelikle ilgili politikaları sunar, bu politikalara yöneltebilecek ilkeleri ortaya koyar, mevcut formları ve bu arada yerel kimliği oluşturan öğeleri analiz eder. Formun nitelikle ilişkisini tanımlamaya çalışır. Bir taraftan belirli bir niteliği sağlayabilecek, diğer taraftan alternatif formlara olanak verecek kadar esnek tutulabilecek bir yönlendirmeyi açıklar. Öneriler gerçekleştiğinde nasıl bir görünümü olabileceği de çoğu kez şekiller sunularak desteklenmektedir.

Kentsel tasarım rehberlerinin önerilerini ortaya koyabilmek üzere, kaçınılmaz olarak, izlemeleri gerektiği düşünülen bu süreç, yönlendirici önerilerinin dayanaklarını da, çoğu kez, açık biçimde ortaya koymalarını sağlamaktadır. Bu durum, aynı zamanda daha fazla olasılık araştırmasına dayanması gereken ve zaman alıcı bir çalışma biçimini göstermektedir. Politikalarla bağlantıları ve amaçları açık biçimde sunma özelliği, tasarım rehberlerinin belirgin olumlu niteliklerinden birincisidir. Başka deyişle, tasarım rehberleri, sundukları analiz ve istenilenin (ya da kastedilenin) fiziksel mekanda ne anlama geldiğini anlatmak üzere sundukları örnek çizimler ile katı standartlar değil, ancak, ilkeler düzeyinde ve örnekler üzerinde tartışmaya olanak sağlamaktadır.

Rehberlerin önerileri, uygulama imar planlarındaki (yapılaşma yoğunluğu ve sınırlarını belirleyen) kararlara, plan notlarına veya yönetmeliklere göre daha esnektir. Bu ifade ile, yönetmelik ve plan kararlarının daha az araştırılmış önerilere dayandığı iddia edilmemektedir. Ancak, önerilenleri besleyen unsurları izlemek bir tasarım rehberine göre daha güçtür. Rehberler, sunduğu yönlendirmenin oluşturulma sürecini daha açık olarak ortaya koyma niteliği

ile katılıma, tartışmaya, uzlaşmaya daha açık bir potansiyel sergilemektedirler.

İkincisi, tasarım rehberleri, yukarıda belirtilen özelliği ile bağlantılı olarak, kimin, neyi, neden *tercih ettiğini* açık biçimde görmeye olanak sağlamaktadır. Birçok rehberde önerilenleri şekillerle anlatım da söz konusu olduğundan tasarımla ilgili meslekleri olmayanların da katılımını olanaklı kılan potansiyelleri bulunduğu açıktır. Bu, kentli bilincini oluşturma ve geliştirme sürecinde etkili bir araç olmalarını sağlayabilecektir.

Üçüncüsü, kentsel tasarım rehberleri, alanının tümünde geçerli olabilecek bir dilde ve aynı zamanda tek parsel ölçeğinde öneriler sunma potansiyeline sahiptir. Böylelikle mülkiyet sorunu olmaksızın, alandaki dil'i kontrol edebilme olasılığı artmaktadır.

Dördüncüsü, kentsel tasarım rehberleri sorun tanımlama ve analiz aşamaları nedeniyle, yerel unsurların ön plana çıkarılabileceği ve geçmişten referanslar taşıyan öğelerin vurgulanabileceği bir yönlendirme sunabilir. Birinci niteliği içinde de vurgulandığı gibi, bu yönlendirme biçimi, zaman içinde değişim ve tartışmalara açık bir esnekliği de barındırmaktadır.

Son olarak, kentsel tasarım rehberlerin önerilerinde sağladıkları esneklik ile tasarımcının yaratıcılığına daha açık ve marjinalliklere daha fazla olanak veren niteliktedirler. Ancak aynı zamanda kenti "herşeyi bilen" tasarımcıların aşırı bireysel tasarımlarından da koruyabilirler.

Değerlendirme

Kentsel tasarım rehberleri, ancak etkin bir kentsel tasarım sistemi içinde bir aşama olarak yer aldığında etkili olabilirler. Yönlendirici ve destekleyici olmak etkili olmanın biçimidir. Tasarım rehberleri bir taraftan politikalarla ve planlarla (imar planları, kentsel tasarım projeleri) ilgi kurarken diğer taraftan tasarım belirleyicileri ve standartlara bir köprü oluşturmaktadırlar. Tasarım rehberleri yapısı gereği "yerel"e yönelik olduğundan yer imajı tanımlanmalıdır. Bunun için yerel politikaların tartışılması ve netleştirilmesi gereklidir. Bu politikaların ulusal hatta küresel boyut ile de ilişkisini kurmak ve yerelin bu kapsam üzerindeki yerini fark etmek ve tarif etmek ilk tartışma konusu olabilir.

Kentsel tasarım rehberleri hem olanaklara, hem de sınırlamalara sahiptir. Olanaklar ve sınırlamalar, bu rehberi kullanacak farklı aktörler açısından farklılıklar gösterecektir. Kentsel tasarım rehberlerinin kullanıcıları arasında yatırımcılar, plancılar, mimarlar, yerel yönetimlerde görevli kişiler, gelişmenin kontrolü ile ilgili gruplar tanımlanmaktadır (Konuk, 1992, s.75). Örneğin özel girişimci için müdahale niteliği olumsuz, tasarımcı için fazla

kısıtlayıcı, plancı için çok fazla esnek olup açık kapı bırakan belgeler olabilir. İletişim ortamındaki açıklık, bir araya gelme ortamlarının oluşturulması bu nedenle gereklidir.

Niteliğin, bireylerin (kentlilerin) yapılı çevre ile etkileşimlerinden oluştuğu kabul edildiğinde, tasarım rehberlerinin, niteliğin yeniden ifade bulmasında da yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Niteliğin, ancak gereksinmeler ile temellenen ve özgürleştirici, öznel değerlerin aktarılmasına olanak veren bir yapıda gerçekleşebileceği kabul ediliyorsa, katı, her ayrıntısı ile tariflenmemiş ama dil'i kontrol edebilen, katılıma, katkılara açık ve değişime olanak taşıyan bir çerçeve gereklidir. Bu, rehberlerin çerçevesidir.

Kentsel tasarım rehberini kimler hazırlamalıdır? İlk hazırlanışları ele alınırsa, tasarım rehberlerinde yer alan hususların ve tasarım öğelerinin yerel yönetimlerin tercihleri olduğu açıktır. Bu tercihin yerel tasarım öğelerinden yana kullanması beklenilir. Ancak, tasarım rehberlerinin nitelikte bir artışa yardımcı olması bekleniyorsa bu rehberlerin yalnızca yerel yönetim elemanları, kentsel tasarım uzmanı hatta kentsel tasarım ekibi tarafından hazırlanması yeterli olamayacaktır. Rehberin kentlilerin farklı kesimlerini temsil ettiğine inanılan komisyonlarca hazırlanması, katılımcı bir süreçte değerlendirilerek düzeltmelerin yapılması ve değişime ve gelişmeye açık biçimde bulunması gereklidir.

Değişme ve gelişmeler konusunda anımsanabilecek bir diğer husus, son yıllarda hızlı bir biçimde gelişen bilgisayar yazılım ve iletişim ağlarındaki gelişmenin gerek tasarımın sunulmasında gerekse de ilgililere ulaştırılmasında getirebileceği kolaylıklardır. Tasarım rehberlerindeki örnek çizimler ve açıklamalar hemen her kentlinin anlayabileceği kolaylıkta çerçeveler sunmaktadır. Değişmeleri bilgisayar ortamında ortaya koymak mümkün olduğunda geleceğin nasıl bir görünüm sunabileceği de izlenebilecektir.

Değişme ve değişmenin kontrolu bir başka açıdan da önemlidir. Bir yerin karakterini oluşturan bileşenler değişmektedir. Ancak görülemeyen yapı giderek daha önemli duruma gelmektedir. Elektronik erişim ağı, evde daha fazla çalışma, ekrandan alışveriş, telefonla bankacılık işlemleri, faks ile posta gönderme, bilgiye yeniden erişimde CD'ler, video ile eğlence vs. vs. aracı olmaktadır. Önümüzdeki 20-25 yıl için kentlerin kalitesi hakkında neler söylenebilir? Hoşa giden bir çevre oluşturabilmek için hangi bileşenler kalacaktır? Eğer bu konuları ele almazsak, insanların iletişim kurabilmek için pek az fırsatlarının olduğu yalıtılmış çevrelerle karşılaşabiliriz. (Rowland, 1995)

Bu noktada yine kentsel tasarımın yapılı çevredeki kalitenin artırılması ve bir kamu alanı oluşturmadaki rolü anımsanabilir. Rowland'ın söylediği gibi :

Eğer kentsel tasarım tek bir şey ile ilgili ise, o da uygar (civilised) yerlerin oluşturulmasıdır. Binalar ve mekanlar değerlidir. Onlar bize, yalnızca bireyler olarak değil, bir topluluk olarak da ne olduğumuzu ve ne olmayı istediğimizi anlatırlar. (Rowland, 1995)

Sonuç

Kentsel tasarım rehberlerinin, tek başlarına, kalite adına, insanları bir araya getirme ve diğer amaçlar ve politikalar için her sorunu çözücü bir araç olabileceği iddia edilemez. Kentsel yapılı çevrenin niteliğini yükseltmede çeşitli araçlardan yararlanılabilir. Yapılı çevrenin tasarımını kontrol sürecinde kentsel tasarım araçları arasında yer alan tasarım rehberleri, analiz ve açıklama, dil birliğini kontrol, katılım, esneklik, yerele özgü olma gibi özellikleri ve/veya potansiyelleri nedeniyle kullanılabilecek bir araç olarak karşımızda durmaktadırlar. Bugüne kadar kentlerimizde etkin biçimde kullanılmamış bu aracın nasıl uygulanabileceğine ilişkin tartışmaların genişletilmesi ve uygulamalardan edinilen sonuçların tartışılması yararlı görülmektedir. Böylelikle tasarım rehberlerinin ne ölçüde etkin bir araç olabileceği konusundaki görüşler de yeniden değerlendirmeye alınabilecektir.

Kimbilir, anılan diğer yararlı olabilecek hususlar sağlanamasa da, belki de yalnızca çevremizde hoş ve olumlu gibi niteliklerle tanımlanabilecek öğelerin neler olduğunu bulmaya çalışmak bile mutluluk verici olabilir ve bu deneyim, yaşanabilir çevreleri sağlamaya "özen" gösterenlerin, böyle çevreler arayışında bulunanların sayısını artırabilir, görüşlerini derinleştirebilir ve genişletebilir.

KAYNAKLAR :

-Altaban, Özcan (1991) : "Kentsel Tasarımın Boyutlarını Araştırırken Düşünülmesi Gerekenler", Mimarlık 91/1, Mimarlar Odası Yayını, s. 67-71.

-Attoe Wayne, Donn Logan (1989) : American Urban Architecture - Catalysts in the Design of Citites, University of California Press.

-Carmona, Matthew (1996) : "Innovation and Best Practice in Design Control", ACSP/AESOP Joint International Congress, July 25-28, 1996, Toronto.

-City of Scarborough Planning Department (1988) : Urban Design Guidelines, The Design Division of Planning Department.

-City of Toronto Planning and Development Department (1981): Development Review Guidelines for a Barrier Free Environment, City of Toronto Planning and Development Department, Stephen G. McLaughlin, Commissioner, Toronto

-City of Toronto Planning and Development Department (1991) : Harbourfront Design Guidelines, City of Toronto Planning and Development Department, Robert e. Millward, Commissioner, Toronto.

-City of Toronto Planning and Development Department (1995) : Underground Pedestrian System Design Guidelines, City of Toronto Planning and Development Department, Toronto.

-City of Toronto Planning and Development Department (1995) : Streetscape Manual, City of Toronto Planning and Development Department, Toronto.

-Çubuk, Mehmet (1994) : Türkiye'de Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumları 1990-1991-1992-1993-1994 Sonuçları Üzerine Sentez Denemesi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.

-Karaman, Aykut (1992) : "Kentsel Tasarımda Çevresel Bütünlük ve Süreklilik", 1. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 23-24 Mayıs 1991, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.63-72.

-Konuk, Güzin (1992) : "Zamanın ve Mekanın bir Sentezi Olarak Kentsel Tasarım", 1. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 23-24 Mayıs 1991, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.73-79.

-Lynch, Kevin (1982) : A Theory of Good City Form, second printing, The MIT Press.

-Ministry of Housing & Ministry of Public Affairs (1995) : Alternative Development Standards - Making Choices - Guideline, Queen's Printer for Ontario, Toronto.

-Rowland, Jon (1995) : " The Urban Design Process", Urban Design Quarterly, Issue 56.
(www.towns.org.uk/ej/udq/56/udp.html.)

-Shirvani, Hamid (1985) : The Urban Design Process, Van Nostrand Reinhold Company, Inc., New York.

-Tekeli, İlhan (1991) : "Kentsel Tasarımın Sorunları Tartışılmaya Başlanmalıdır", Mimarlık, 91/1, Mimarlar Odası Yayını, s.74-75.

-Türel, Güzin Demirkan (1993) : "Kentsel Tasarım Sorunları, Süreci ve Tasarım Yönlendirici Projelerin Sürece Katılımı", 2. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 21-22 Mayıs 1992, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi,editör: Prof.Dr. Mehmet Çubuk, İstanbul, s.127-133.

-Whitzman, Carolyn; Gerda R. Wekerle (1997): Toronto Safer City Guidelines, Toronto Community Services, Toronto.

İnternet kanalı ile erişilen tasarım rehberleri

-Dominio Garden's Master Plan - Design Guidelines prep.by Walter Nott Deragicevic
(www.hhpl.on.ca/govt/hh/design.htm)

-Fair Housing Accessibity Guidelines
(www.hud.gov/fhe/flefha5.html)

-Goose Hollow District Design Guidelines
(www.region.portland.or.us/neigh/ghfl/designguidelines.html)

-Northeast Minneapolis Central Avenue Plan - Design Guideline and Development Framework
(www.ci.mn.us/central/chapter4.html)veya
(www.ci.mpls.us/news/publications/central/chapter4.html)

-Tampa Central Business District Urban Design Guidelines
(www.ci.tampa.fl.us/dept_Planning/Urban_Design_Guidelines/index.htm)

- Universiry of California Riverside Campus Design Guidelines
(pdc.ucr.edu.dosc/TOC_UCR.HTM)

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ
MİMAR SİNAN UNIVERSITY

MİMARLIK FAKÜLTESİ -ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA BÖLÜMÜ
FACULTY OF ARCHITECTURE - DEPARTMENT OF CITY AND REGIONAL PLANNING

1. ULUSAL KENTSEL TASARIM KONGRESİ

1st. NATIONAL CONGRESS FOR URBAN DESIGN

KATILIM BELGESİ

10. KENTSEL TASARIM VE UYGULAMALAR SEMPOZYUMU ÇERÇEVESİNDE DÜZENLENEN 1. ULUSAL KENTSEL TASARIM KONGRESİ'NE BİLDİRİ VEREREK / OTURUM BAŞKANI YA DA PANELİST VE DİĞER ŞEKİLLE KATKILARINDAN DOLAYI

CERTIFICATE OF PARTICIPATION

FOR CONTRIBUTIONS THROUGH PAPER SUBMISSION OR CHAIRPERSON / PANEL DISCUSSIONNER AND IN OTHER WAYS TO THE 1st. NATIONAL CONGRESS FOR URBAN DESIGN ORGANISED WITHIN THE FRAMEWORK OF 10th. SYMPOSIUM OF URBAN DESIGN AND APPLICATIONS, WE WOULD LIKE TO EXPRESS OUR GRATITUDE TO

Sayın / Mr, Ms ;

Doç. Dr. Hülya Koç'a

TEŞEKKÜR EDERİZ

Prof. Dr. Mehmet ÇUBUK
Bölüm Başkanı
Head of the Department

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ
MİMAR SİNAN UNIVERSITY

MİMARLIK FAKÜLTESİ -ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA BÖLÜMÜ
FACULTY OF ARCHITECTURE - DEPARTMENT OF CITY AND REGIONAL PLANNING

TEŞEKKÜR BELGESİ
CERTIFICATE OF PARTICIPATION

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA BÖLÜMÜ
BAŞKANI
Prof. Dr. Mehmet ÇUBUK
SON ON YILDIR BÖLÜMÜMÜZÜN DÜZENLEDİĞİ
"KENTSEL TASARIM VE UYGULAMALAR"
SEMPOZYUMLARI ÇERÇEVESİNDE ORGANİZE EDİLEN
1. ULUSAL KENTSEL TASARIM KONGRESİ
NEDENİYLE

HEAD OF THE , DEPARTMENT OF CITY AND REGIONAL PLANNING OF FACULTY OF ARCHITECTURE OF THE MİMAR SİNAN UNIVERSITY,
Prof. Dr. Mehmet ÇUBUK
ON BEHALF OF THE
1st. NATIONAL CONGRESS FOR URBAN DESIGN
ORGANISED IN THE FRAMEWORK OF SYMPOSIA OF "URBAN DESIGN AND APPLICATIONS" HELD IN OUR DEPARTMENT IN LAST TEN YEARS WOULD LIKE TO EXPRESS HIS GRATITUDE TO

Sayın / Mr, Ms ;

.....Doç.Dr.Hülya Koç'a.....

DEVAMLILIK VE BÜTÜNLÜK İÇİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN ON TOPLANTIYA .....3..... KEZ OTURUM BAŞKANI-KONUŞMACI-PANELİST OLARAK VEYA BİLDİRİ İLE KATILARAK TÜRKİYE'DE KENTSEL TASARIM DİSİPLİNİNE STATÜ KAZANDIRILMASI, KAVRAMSAL OLARAK YER ETMESİNE KATKILARI İÇİN
TEŞEKKÜR EDER.

FOR HER/HIS INTELLECTUAL/CONCEPTUAL CONTRIBUTIONS TO THE URBAN DESIGN IN TURKEY THROUGH PARTICIPATING ..... TIMES AS CHAIRPERSON - SPEAKER - PANEL DISCUSSIONNER TO TEN SYMPOSIA WHICH ARE HELD CONTINOUSLY.

Prof. Dr. Mehmet ÇUBUK 26.05.99

Prof. Dr. Güzin KONUK *Prof. Dr. Aykut KARAMAN* *Y. Doç. Dr. Gülşen ÖZAYDIN*